CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
PEDRO CRUZ VILLALÓN
prezentate la 11 iunie 2015[1]

Cauza C-572/13

Hewlett-Packard Belgium SPRL
și
Epson Europe BV
împotriva
Reprobel SCRL

[cerere de decizie preliminară formulată de cour d'appel de Bruxelles (Belgia)]

„Apropierea legislațiilor — Proprietate intelectuală — Dreptul de autor și drepturile conexe — Directiva 2001/29/CE — Dreptul exclusiv de reproducere — Excepții și limitări — Articolul 5 alineatul (2) literele (a) și (b) — Excepția privind reprografia — Excepția privind copia privată — Noțiunea «compensație echitabilă» — Perceperea unei remunerații în temeiul compensației echitabile pe imprimantele multifuncționale — Cumulul remunerațiilor forfetară și proporțională — Mod de calcul — Beneficiarii compensației echitabile — Autori și editori"

1. Curtea este sesizată din nou, în prezenta cauză, cu o cerere de decizie preliminară privind interpretarea Directivei 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională[2], concret, a literelor (a) și (b) ale articolului 5 alineatul (2), care prevăd posibilitatea statelor membre de a institui în dreptul lor național excepții de la dreptul exclusiv de reproducere al autorilor, mai precis excepția privind reprografia și, respectiv, excepția privind copia privată.

2. Întreprinderile reclamante în litigiul principal contestă în esență, în calitatea lor de importatori și/sau de producători de imprimante multifuncționale, cuantumul sumelor care li se solicită și care corespund compensației echitabile datorate în temeiul excepției privind reprografia, prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, oferind astfel Curții oportunitatea de a aborda dispozițiile pe care a avut de mai puține ori ocazia de a le interpreta decât pe cele ale articolului 5 alineatul (2) litera (b) din aceeași directivă.

1 — Limba originală: franceza.

2 — JO L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230.

I – **Cadrul juridic**

A – *Dreptul Uniunii*

3. Articolul 5 alineatul (2) literele (a) și (b) din Directiva 2001/29 prevede:

„(2) Statele membre pot să prevadă excepții și limitări de la dreptul de reproducere prevăzut la articolul 2 în următoarele cazuri:

(a) pentru reproduceri pe hârtie sau orice suport similar, realizate prin folosirea oricărui tip de tehnici fotografice sau prin alt proces cu efecte similare, cu excepția partiturilor, cu condiția ca titularii de drepturi să primească compensații echitabile;

(b) pentru reproduceri pe orice suport realizate de către o persoană fizică pentru uz personal și în scopuri care nu sunt direct sau indirect comerciale, cu condiția ca titularii de drepturi să primească compensații echitabile care să țină cont de aplicarea sau neaplicarea măsurilor tehnice menționate la articolul 6 pentru operele sau obiectele protejate în cauză.”

4. Principalele considerente și celelalte dispoziții ale Directivei 2001/29 eventual relevante pentru soluționarea litigiului principal vor fi citate, dacă este necesar, în cursul considerațiilor care urmează. Cu toate acestea, este necesar să se citeze considerentul (37) al directivei menționate, care are următorul cuprins:

„Regimurile naționale existente în domeniul reprografiei nu trebuie să creeze, acolo unde există, obstacole majore pentru piața internă. Statelor membre ar trebui să li se permită să prevadă excepții și limitări în cazul reprografiei.”

B – *Dreptul belgian*

5. Articolul 1 alineatul 1 din Legea din 30 iunie 1994 privind dreptul de autor și drepturile conexe [3] prevede:

„Autorul unei opere literare sau artistice este singurul care are dreptul să o reproducă sau să autorizeze reproducerea acesteia, în orice fel și sub orice formă (direct sau indirect, temporar sau permanent, în totalitate sau în parte).

[…]”

6. Articolul 22 alineatul 1 din LDA, în versiunea în vigoare la data deciziei de trimitere [4], prevede:

„În cazul în care o operă a fost publicată în mod legal, autorul nu poate interzice:

[…]

4° reproducerea integrală sau parțială a articolelor sau a operelor de artă plastică sau reproducerea unor fragmente scurte din alte opere fixate pe suport grafic sau analog, atunci când această reproducere se efectuează în scop strict privat și nu aduce atingere exploatării normale a operei;

3 — *Moniteur belge* din 27 iulie 1994, p. 19297; denumită în continuare „LDA”.

4 — Trebuie să se observe că aceste dispoziții au fost modificate prin Legea privind dispoziții diverse, în special în domeniul justiției, din 31 decembrie 2012, *Moniteur belge* din 31 decembrie 2012, p. 88936, intrată în vigoare la 1 decembrie 2013, ulterior sesizării Curții.

4°bis reproducerea integrală sau parțială a articolelor sau a operelor de artă plastică sau reproducerea unor fragmente scurte din alte opere fixate pe suport grafic sau analog, atunci când această reproducere se efectuează în scopuri didactice sau de cercetare științifică, în măsura în care aceasta urmărește un scop nelucrativ și nu aduce atingere exploatării normale a operei […]

[…]

5° reproducerile operelor sonore și audiovizuale efectuate în sfera familiei și rezervate acesteia.”

7. Articolele 59-61 din LDA prevăd:

„Articolul 59

Autorii și editorii de opere fixate pe suport grafic sau analog au dreptul să primească o remunerație pentru reproducerea operelor, inclusiv în condițiile stabilite la articolul 22 alineatul (1) punctele 4 și 4bis și la articolul 22bis alineatul 1 punctele 1 și 2.

Remunerația se plătește de către fabricantul, importatorul sau cumpărătorul intracomunitar de aparate care permit copierea operelor protejate, cu ocazia punerii în circulație a acestor aparate pe teritoriul național.

Articolul 60

În plus, o remunerație proporțională, stabilită în funcție de numărul de copii realizate, se plătește de către persoanele fizice sau juridice care realizează copii ale unor opere sau, dacă este cazul, pe socoteala acestora, de către persoanele care pun la dispoziția altora cu titlu oneros sau gratuit un aparat de reproducere.

Articolul 61

Regele stabilește prin decret regal adoptat în Consiliul de Miniștri cuantumul remunerațiilor prevăzute la articolele 59 și 60. Remunerația prevăzută la articolul 60 poate fi adaptată în funcție de sectoarele respective.

Acesta stabilește modalitățile de încasare, de repartizare și de control al acestor remunerații, precum și momentul de la care sunt datorate.

Cu excepția cazului în care convențiile internaționale prevăd altfel, remunerațiile prevăzute la articolele 59 și 60 se atribuie în părți egale autorilor și editorilor.

Potrivit condițiilor și modalităților pe care le stabilește, Regele încredințează unei societăți reprezentative pentru toate societățile de gestionare a drepturilor de autor obligația de a asigura prelevarea și repartizarea remunerației.”

8. Cuantumurile remunerației forfetare și ale remunerației proporționale sunt stabilite la articolele 2, 4, 8 și 9 din Decretul regal din 30 octombrie 1997 privind remunerarea autorilor și editorilor pentru copiile unor opere pe suport grafic sau analog realizate în scop privat sau didactic [5]. Aceste articole prevăd [6]:

„Articolul 2

1. Cuantumul remunerației forfetare aplicabile copiatoarelor se stabilește la:

1° [5,01] euro pentru copiatoarele care realizează mai puțin de 6 copii pe minut;

2° [18,39] euro pentru copiatoarele care realizează între 6 și 9 copii pe minut;

3° [60,19] euro pentru copiatoarele care realizează între 10 și 19 copii pe minut;

4° [195,60] euro pentru copiatoarele care realizează între 20 și 39 de copii pe minut;

5° [324,33] euro pentru copiatoarele care realizează între 40 și 59 de copii pe minut;

6° [810,33] euro pentru copiatoarele care realizează între 60 și 89 de copii pe minut;

7° [1 838,98] euro pentru copiatoarele care realizează mai mult de 89 de copii pe minut.

Pentru a stabili cuantumul remunerației forfetare, este luată în considerare viteza alb-negru, inclusiv pentru aparatele care realizează copii color.

2. Cuantumul remunerației forfetare aplicabil duplicatoarelor și mașinilor de tipărire offset este stabilit la:

1° [324,33] euro pentru fiecare duplicator;

2° [810,33] euro pentru fiecare mașină de tipărire offset.

[…]

Articolul 4

Pentru aparatele care îndeplinesc mai multe funcții dintre cele ale aparatelor menționate la articolele 2 și 3, cuantumul remunerației forfetare este cuantumul cel mai ridicat din rândul celor prevăzute la articolele 2 și 3 care se pot aplica aparatului integrat.

[…]

Articolul 8

În cazul în care debitorul nu cooperează după cum impun articolele 10-12, cuantumul remunerației proporționale se stabilește la:

1° [0,0334] euro pentru fiecare copie a unei opere protejate;

5 — *Moniteur belge* din 7 noiembrie 1997, p. 29874; denumit în continuare „Decretul regal din 30 octombrie 1997”.

6 — Aceste cifre sunt cele care rezultă din avizul Direcției Generale a regularizare și organizare a pieței din 4 noiembrie 2012 privind indexarea automată a sumelor menționate în Decretul regal din 30 octombrie 1997, *Moniteur belge* din 4 noiembrie 2013, p. 83560.

2° [0,0251] euro pentru fiecare copie a unei opere protejate realizate cu ajutorul aparatelor utilizate de instituțiile de învățământ sau de bibliotecile publice.

Pentru copiile color ale unor opere protejate, sumele menționate la primul paragraf se înmulțesc cu 2.

Articolul 9

În cazul în care debitorul a cooperat la încasarea remunerației proporționale de către societatea de gestionare a drepturilor de autor, cuantumul acesteia se stabilește la:

1° [0,0201] euro pentru fiecare copie a unei opere protejate;

2° [0,0151] euro pentru fiecare copie a unei opere protejate realizate cu ajutorul aparatelor utilizate de instituțiile de învățământ sau de bibliotecile publice.

Pentru copiile color ale unor opere protejate, sumele menționate la primul paragraf se înmulțesc cu 2”.

9. Cooperarea prevăzută la articolele 8 și 9 este definită la articolele 10-12 din Decretul regal din 30 octombrie 1997. Articolul 10 prevede:

„Debitorul a cooperat la încasarea remunerației proporționale atunci când:

1° a depus declarația pentru perioada avută în vedere la societatea de gestionare a drepturilor de autor în conformitate cu dispozițiile din secțiunea 3;

2° a plătit cu titlu provizoriu societății de gestionare a drepturilor de autor în momentul depunerii declarației la aceasta remunerația proporțională corespunzătoare numărului declarat de copii ale unor opere protejate, înmulțit cu tariful pertinent prevăzut la articolul 9, și;

3° a) fie a estimat de comun acord cu societatea de gestionare a drepturilor de autor, înaintea expirării unui termen de 200 de zile lucrătoare de la primirea declarației de către societatea de gestionare a drepturilor de autor, numărul de copii ale unor opere protejate realizate în perioada analizată;

b) fie a furnizat informațiile necesare pentru elaborarea avizului prevăzut la articolul 14, în măsura în care societatea de gestionare a drepturilor de autor a solicitat un aviz în conformitate cu acest articol.”

10. Articolul 14 din Decretul regal din 30 octombrie 1997 prevede:

„1. În lipsa estimării de comun acord, între debitor și societatea de gestionare a drepturilor de autor, a numărului de copii ale unor opere protejate realizate în perioada analizată, aceasta poate solicita un aviz privind estimarea numărului de copii ale unor opere protejate realizate în perioada analizată.

Societatea de gestionare a drepturilor de autor notifică solicitarea de aviz debitorului în termen de 220 de zile lucrătoare de la data primirii de către societatea de gestionare a drepturilor de autor a declarației acestui debitor.Avizul este emis de unul sau de mai mulți experți desemnați:

1° fie de comun acord de către debitor și societatea de gestionare a drepturilor de autor;

2° fie de societatea de gestionare a drepturilor de autor.

Societatea de gestionare nu poate desemna în temeiul celui de al treilea paragraf punctul 2° decât unul sau mai mulți experți autorizați de ministru.

Avizul este emis într-un termen care nu poate depăși trei luni de la primirea solicitării de aviz de către expertul sau experții desemnați.

2. Atunci când expertul sau experții sunt desemnați de comun acord de către debitorul și societatea de gestionare a drepturilor de autor, cheltuielile de expertiză sunt repartizate de comun acord între părți. Atunci când expertul sau experții sunt desemnați exclusiv de societatea de gestionare a drepturilor de autor în conformitate cu alineatul 1 al treilea paragraf punctul 2°, societatea de gestionare a drepturilor de autor poate recupera cheltuielile de expertiză de la debitor, sub rezerva îndeplinirii tuturor condițiilor menționate mai jos:

1° – debitorul nu a oferit în prealabil societății de gestionare a drepturilor de ajutor informațiile solicitate de aceasta conform articolului 22 sau;

— debitorul a oferit societății de gestionare a drepturilor de autor, în urma unei solicitări de informații conform articolului 22, informații vădit inexacte sau incomplete;

2° societatea de gestionare a drepturilor de autor a informat în mod clar debitorul în solicitarea de informații prevăzută la articolul 22 cu privire la faptul că ar putea recupera, în ipotezele prevăzute la punctul 1°, cheltuielile ocazionate de o expertiză independentă solicitată de societatea de gestiune;

3° cheltuielile de expertiză să fie justificate în mod obiectiv;

4° cheltuielile de expertiză să fie rezonabile în raport cu volumul de copii ale unor opere protejate pe care societatea de gestiune le-a putut presupune în mod rezonabil.

[…]”

II – **Situația de fapt din litigiul principal**

11. Societatea Hewlett-Packard Belgium [7] importă în Belgia aparate de reprografie pentru uz privat și profesional, în special aparate „multifuncționale” a căror funcție principală este imprimarea de documente, la viteze care variază în funcție de calitatea imprimării, și care pot asigura și scanarea și copierea documentelor, precum și expedierea sau primirea de faxuri. Aceste imprimante multifuncționale, care stau la baza litigiului principal, sunt vândute la prețuri care nu depășesc în mod obișnuit 100 de euro.

12. Reprobel SCRL [8] este societatea care gestionează încasarea și repartizarea sumelor corespunzătoare compensației echitabile în temeiul excepției privind reprografia.

13. La 16 august 2004, Reprobel a adresat HPB un fax prin care îi precizează că comercializarea imprimantelor multifuncționale determina în principiu plata unei redevențe de 49,20 euro pentru fiecare aparat.

14. Deoarece reuniunile organizate și schimburile de scrisori cu Reprobel nu au putut conduce la un acord cu privire la tariful aplicabil acestor imprimante multifuncționale, prin cererea din 8 martie 2010, HPB a chemat în judecată Reprobel la tribunal de première instance de Bruxelles (Tribunalul de Primă Instanță din Bruxelles). Aceasta solicita, pe de o parte, ca instanța respectivă să declare că nu se datora nicio remunerație pentru aparatele pe care le comercializase și, în subsidiar, că remunerațiile pe care le plătise corespundeau compensațiilor echitabile datorate în temeiul reglementării belgiene

7 — Denumită în continuare „HPB”.

8 — Denumită în continuare „Reprobel”

coroborată cu Directiva 2001/29. Aceasta solicita, pe de altă parte, ca Reprobel să fie obligată să efectueze în timpul anului, sub sancțiunea unei penalități cu titlu cominatoriu de 10 milioane de euro, un studiu conform cu cel prevăzut la articolul 26 din Decretul regal din 30 octombrie 1997, privind, între altele, numărul de aparate în litigiu și utilizarea efectivă a acestora în calitate de copiatoare de opere protejate și comparând această utilizare efectivă cu utilizările efective ale oricărui alt aparat de reproducere a unor opere protejate.

III – **Întrebările preliminare și procedura în fața Curții**

15. În aceste condiții, prin hotărârea din 23 octombrie 2013, înregistrată la grefa Curții la 8 noiembrie 2013, cour d'appel de Bruxelles [Curtea de Apel din Bruxelles] a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Termenii «compensație echitabilă» de la articolul 5 alineatul (2) litera (a) și de la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 trebuie să primească o interpretare diferită după cum reproducerea pe hârtie sau pe orice suport similar, prin folosirea oricărui tip de tehnică fotografică sau a oricărui alt proces cu efecte similare, este realizată de către orice utilizator sau de către o persoană fizică pentru uz personal și în scopuri care nu sunt direct sau indirect comerciale? În cazul unui răspuns afirmativ, pe ce criterii trebuie să se întemeieze această diferență de interpretare?

2) Articolul 5 alineatul (2) litera (a) și articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 trebuie interpretate în sensul că autorizează statele membre să stabilească compensația echitabilă care revine titularilor de drepturi sub forma:

— unei remunerații forfetare care se plătește de către fabricantul, importatorul sau cumpărătorul comunitar de aparate care permit copierea operelor protejate, cu ocazia punerii în circulație a acestor aparate pe teritoriul național și al cărei cuantum se calculează numai în funcție de viteza de copiere pe minut, fără vreo altă legătură cu prejudiciul eventual suferit de către titularii de drepturi, și

— unei remunerații proporționale, stabilită numai printr-un preț unitar înmulțit cu numărul de copii realizate, care variază în funcție de împrejurarea dacă debitorul a cooperat sau nu a cooperat la încasarea acestei remunerații și care este în sarcina persoanelor fizice sau juridice care realizează copii ale unor opere sau, eventual, pe socoteala acestora, în sarcina persoanelor care pun la dispoziția altora cu titlu oneros sau gratuit aparatul de copiere.

În cazul unui răspuns negativ la această întrebare, care sunt criteriile pertinente și coerente pe care statele membre trebuie să le urmeze pentru ca, în conformitate cu dreptul Uniunii, compensația să poată fi considerată echitabilă și să fie instaurat un just echilibru între persoanele interesate?

3) Articolul 5 alineatul (2) litera (a) și articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 trebuie interpretate în sensul că autorizează statele membre să atribuie editorilor operelor create de autori jumătate din compensația echitabilă care revine titularilor de drepturi, fără vreo obligație din partea editorilor de a se asigura că autorii beneficiază, chiar și indirect, de o parte din compensația de care au fost privați?

4) Articolul 5 alineatul (2) litera (a) și articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 trebuie interpretate în sensul că autorizează statele membre să instituie un sistem nediferențiat de percepere a compensației echitabile care revine titularilor de drepturi, sub forma unei sume forfetare și a unei sume pentru fiecare copie realizată, care acoperă implicit, dar în mod cert în parte și copierea de partituri muzicale și reproducerile nelegale?”

16. Prin hotărârea interlocutorie din 7 februarie 2014, cour d'appel de Bruxelles a informat Curtea că admite intervenția voluntară a societății Epson Europe BV [9] în litigiul principal. Potrivit articolului 97 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, în consecință, Curtea a adresat Epson actele de procedură notificate deja persoanelor în cauză prevăzute la articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.

17. HPB, Epson și Reprobel, părțile din litigiul principal, guvernul belgian, Irlanda [10], guvernele austriac, polonez, portughez și finlandez [11], precum și Comisia Europeană au depus observații scrise. HPB, Epson și Reprobel, guvernele belgian și ceh, precum și Comisia au prezentat și observații orale în cadrul ședinței publice care a avut loc la 29 ianuarie 2015.

IV – **Cu privire la noțiunea „compensație echitabilă" în sensul articolului 5 alineatul (2) litera (a) și al articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 (prima întrebare)**

18. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită Curții să stabilească dacă noțiunea „compensație echitabilă", prevăzută la literele (a) și (b) ale articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2001/29, trebuie să primească o interpretare diferită după cum actul de „reproducere pe hârtie sau orice suport similar, realizat prin folosirea oricărui tip de tehnici fotografice sau prin alt proces cu efecte similare," este efectuat „de către orice utilizator" sau „de către o persoană fizică pentru uz personal și în scopuri care nu sunt direct sau indirect comerciale".

19. Trebuie subliniat că această primă întrebare a instanței de trimitere nu este lipsită de ambiguități, aspect dovedit de observațiile scrise foarte contrastante pe care aceasta le-a prilejuit, atât în concluzii, cât și în motivarea lor. S-ar putea considera astfel, la o primă lectură, superficială, că instanța de trimitere pare să sugereze că articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 nu numai că ar putea, ci chiar ar trebui interpretat ținând seama de calitatea persoanei care efectuează reprografia unei opere protejate și de scopul în care aceasta este realizată, cu alte cuvinte, criterii prevăzute la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din această directivă. Prin urmare, trebuie să se înceapă prin stabilirea sensului și a întinderii sale exacte în raport cu litigiul principal, prezentând mai întâi explicațiile furnizate chiar de instanța de trimitere.

A – *Cu privire la sensul și la întinderea primei întrebări*

1. Explicațiile instanței de trimitere

20. Potrivit instanței de trimitere, Curtea a abordat până în prezent noțiunea de compensație echitabilă doar în cadrul interpretării articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29.

21. Or, Reprobel ar fi susținut în fața sa, pe de o parte, că doar articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 se punea în discuție în cauza principală și, pe de altă parte, că trebuia să se distingă excepția privind reprografia, prevăzută de această din urmă dispoziție, de excepția privind copia privată, prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din această directivă. În schimb, HPB ar fi susținut că articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29, în măsura în care are în vedere reproducerea pe orice suport, s-ar aplica și reprografiei efectuate de către o persoană fizică pentru uz personal.

9 — Denumită în continuare „Epson".

10 — Irlanda propune însă răspunsuri numai la prima și la a doua întrebare preliminară.

11 — Guvernul finlandez propune însă răspunsuri numai la a treia și la a patra întrebare preliminară.

22. Instanța de trimitere precizează, în această perspectivă, că, din moment ce imprimantele multifuncționale sunt utilizate și de către persoane fizice pentru uz personal, se ridică problema dacă noțiunea de compensație echitabilă, care trebuie să depindă de prejudiciul suferit de titularii de drepturi, trebuie interpretată în mod identic după cum reproducerea se efectuează pentru uz personal sau pentru orice alt uz.

2. Analiza primei întrebări

23. Dificultatea întrebării adresate de instanța de trimitere constă în faptul că, prin chiar modul său de redactare, aceasta pare să sugereze că „parametrii" compensației echitabile în temeiul copiei private, stabiliți la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29, sunt într-o anumită măsură cumulabili cu cei ai compensației echitabile în temeiul reprografiei, stabiliți la articolul 5 alineatul (2) litera (a) din directivă.

24. Nu acesta este totuși sensul pe care trebuie să îl atribuim, în opinia noastră, acestei prime întrebări.

25. Trebuie subliniat mai întâi că instanța de trimitere, astfel cum reiese chiar din modul de redactare a primei sale întrebări, se plasează exclusiv în sfera articolului 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, întrucât ea are în vedere în mod explicit și exclusiv „reproducerea pe hârtie sau orice suport similar, realizată prin folosirea oricărui tip de tehnici fotografice sau prin alt proces cu efecte similare", iar nu, în sens larg, reproducerea realizată prin intermediul unei imprimante multifuncționale, de exemplu.

26. Prin urmare, prima sa întrebare nu pornește de la principiul că utilizarea imprimantelor multifuncționale poate intra atât în sfera excepției privind reprografia, prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, cât și în sfera excepției privind copia privată, prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din directiva menționată [12].

27. În această privință, trebuie să se arate că este posibil în general să se considere că utilizarea imprimantelor multifuncționale în scopuri de reproducere a operelor protejate poate intra în același timp atât în domeniul de aplicare material al excepției privind reprografia, în sensul articolului 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, cât și în cel al excepției privind copia privată, în sensul articolului 5 alineatul (2) litera (b) din această directivă.

28. Dincolo de funcția primară de imprimare pe suport de hârtie a unor documente de pe un terminal conectat cu cablu sau fără cablu (un calculator, o tabletă, un smartphone sau un aparat foto, de exemplu) sau de pe un suport de înregistrare (un hard disk extern sau un card de memorie, de exemplu), aceste imprimante permit astfel nu numai fotocopierea sau reprografierea operelor pe suport de hârtie, operațiune care ține de excepția privind reprografia prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, ci și scanarea sau digitalizarea acelorași opere și stocarea fișierului care rezultă de aici pe suport electronic [13], operațiune care ar putea ține de excepția privind copia privată prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din directiva menționată [14].

12 — Ipoteză preconizată de avocatul general Sharpston în Concluziile prezentate în cauza VG Wort și alții (C-457/11-C-460/11, EU:C:2013:34, punctul 40).

13 — Trebuie, desigur, să se distingă în această privință, pe de o parte, reproducerea unor opere protejate difuzate sub formă digitală (ebook-uri sau alte opere distribuite pe CD, pe DVD sau pe internet) și, pe de altă parte, reproducerea unor opere protejate difuzate sub formă analogică (cărți, presa scrisă), precizându-se că opera digitală copiată ca operă analogică digitalizată este legală doar în măsura în care a fost autorizată de titularul de drepturi sau se încadrează în una dintre excepțiile prevăzute de Directiva 2001/29.

14 — Cu privire la acest aspect, a se vedea punctele 42-45 din prezentele concluzii.

29. Reiese însă din dosar că, pentru a da un răspuns util instanței de trimitere, nu este necesar să se stabilească dacă utilizarea imprimantelor multifuncționale ține doar de excepția privind reprografia prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 sau dacă aceasta ține în mod simultan, având în vedere tocmai multiplele lor funcții, și de excepția privind copia privată prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din această directivă și nici, în consecință, să se delimiteze domeniile de aplicare ale celor două dispoziții în privința acestor imprimante sau, în sens mai larg, a oricărui echipament sau aparat de reproducere hibrid care poate fi utilizat în scopul unor reproduceri analogice și digitale ale unor opere protejate.

30. Astfel, trebuie să se arate că guvernul belgian și Reprobel au susținut, pe de o parte, că dispozițiile articolului 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 au fost transpuse la articolul 22 alineatul 1 punctul 4° din LDA și că cele ale articolului 5 alineatul (2) litera (b) din această directivă au fost transpuse la articolul 22 alineatul 1 punctul 5° din LDA. Pe de altă parte, aceștia consideră că dispozițiile articolului 22 alineatul 1 punctul 4° din LDA sunt cele care se aplică în cauza principală, cu excluderea celor ale articolului 22 alineatul 1 punctul 5° din LDA.

31. Se poate constata în această privință că, în versiunea aplicabilă la data deciziei de trimitere, articolul 22 alineatul 1 punctul 5° din LDA se referea efectiv doar la „reproducerile operelor sonore și audiovizuale efectuate în sfera familiei și rezervate acesteia”. Prin urmare, se poate deduce de aici că excepția privind copia privată nu se aplică, cel puțin anterior reformei din 31 decembrie 2012, intrată în vigoare la 1 decembrie 2013, utilizării imprimantelor multifuncționale și nici digitalizării operelor protejate prin intermediul unui scaner [15]. Aceasta este totuși o concluzie pe care doar instanța de trimitere o poate deduce, Curtea nefiind competentă, potrivit unei jurisprudențe iterative, să interpreteze dreptul național.

32. Cu toate acestea, problema ridicată de instanța de trimitere din această perspectivă privește, în opinia noastră, aspectul dacă și, după caz, în ce măsură, compensația echitabilă în temeiul excepției privind reprografia, astfel cum a fost prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, pe care utilizarea imprimantelor multifuncționale în scopul reprografierii unor opere protejate trebuie să o genereze în mod normal, fără excepție, poate „fi diferită” după cum această utilizare este efectuată de către orice utilizator sau este realizată „de către o persoană fizică pentru uz personal și în scopuri care nu sunt direct sau indirect comerciale”, potrivit formulării de la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din această directivă.

33. Prin urmare, instanța de trimitere nu ridică problema dacă este posibil să se aplice parametrii stabiliți la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 în cadrul unui caz de aplicare a articolului 5 alineatul (2) litera (a) din această directivă, ci, mai precis și mai exact, dacă directiva menționată permite sau, dacă este cazul, impune, în măsura în care compensația echitabilă trebuie stabilită în funcție de prejudiciul suferit de titularii de drepturi ca urmare a reproducerii efectuate, o adaptare a compensației echitabile pentru reprografie, impusă pe utilizarea imprimantelor multifuncționale, după cum reproducerea efectuată este realizată de o persoană fizică și pentru uz personal sau de orice altă persoană în alte scopuri.

34. Cu alte cuvinte, Curtea trebuie să stabilească, în cele din urmă și în sens strict, dacă și, după caz, în ce măsură Directiva 2001/29 permite sau impune statelor membre care, întrucât au decis să instituie excepția privind reprografia prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (a) și, precum în speță, au stabilit perceperea unei remunerații forfetare și proporționale pentru utilizarea imprimantelor multifuncționale în scopul finanțării compensației echitabile prevăzute de această dispoziție, să țină seama în fiecare situație de faptul că aceste imprimante sunt sau nu sunt utilizate de persoane fizice pentru uz personal.

15 — Reiese totuși din raportul adresat Regelui, care precedă Decretul regal din 30 octombrie 1997, că această posibilitate fusese luată deja în considerare.

B – *Cu privire la existența unei obligații de percepere diferențiată a compensației echitabile în funcție de utilizările imprimantelor multifuncționale*

35. Trebuie amintit mai întâi că, potrivit articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2001/29, statele membre au doar posibilitatea, iar nu obligația, de a institui în dreptul lor național excepțiile sau limitările de la dreptul exclusiv de reproducere a unor opere protejate prin dreptul de autor prevăzut la articolul 2, enumerate la articolul 5 alineatele (2) și (3) din aceasta, inclusiv excepția privind reprografia prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (a) și excepția privind copia privată prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b).

36. În cazul în care decid să instituie excepția privind reprografia sau excepția privind copia privată, aceste state membre sunt însă obligate să prevadă, în aplicarea literelor (a) și (b) ale articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2001/29, plata unei compensații echitabile în favoarea titularilor dreptului exclusiv de reproducere [16].

37. Curtea a decis că noțiunea de compensație echitabilă, element necesar comun excepției privind reprografia și excepției privind copia privată, este o noțiune autonomă a dreptului Uniunii care trebuie interpretată în mod uniform în toate state membre [17]. Aceasta implică în special că, atunci când statele membre decid să introducă excepția privind reprografia sau excepția privind copia privată, nu mai sunt libere să precizeze parametrii compensației echitabile, element esențial, într-un mod necoerent și nearmonizat [18].

38. Curtea a statuat însă de asemenea că, întrucât Directiva 2001/29 nu reglementează în mod explicit problema, statele membre dispun de o marjă largă de apreciere pentru a specifica, cu respectarea principiului nediscriminării, diferitele elemente ale sistemului de compensație echitabilă pe care trebuie să îl instituie în acest caz, în special pentru a determina persoanele care trebuie să achite această compensație, precum și forma, modalitățile și nivelul acesteia [19].

39. Cu toate acestea, astfel cum a arătat Curtea în mod repetat, compensația echitabilă trebuie calculată în mod necesar pe baza prejudiciului potențial [20] sau real cauzat titularilor dreptului de autor ca urmare a introducerii excepției de la dreptul exclusiv de reproducere avute în vedere [21].

40. În lumina acestor orientări fundamentale trebuie să se răspundă la prima întrebare adresată de instanța de trimitere.

41. În speță, trebuie să se observe mai întâi că limitele excepției privind reprografia și ale excepției privind copia privată sunt definite la litera (a) și, respectiv, la litera (b) ale articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2001/29, în funcție de criterii foarte contrastante [22]. Excepția privind reprografia este „definită” în funcție de suportul de reproducere („pe hârtie sau orice suport similar”) și de mijloacele de reproducere utilizate („orice tip de tehnici fotografice sau prin alt proces cu efecte similare”), în condițiile în care excepția privind copia privată este definită în funcție de suportul de reproducere („orice suport”), dar mai ales în funcție de identitatea autorului reproducerii („o persoană fizică”) și de obiectivul urmărit prin reproducere („pentru uz personal și în scopuri care nu sunt direct sau indirect comerciale”).

16 — A se vedea cel mai recent Hotărârea Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, punctul 19 și jurisprudența citată).

17 — A se vedea Hotărârea Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, punctul 33).

18 — A se vedea Hotărârile Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, punctul 36) și ACI Adam și alții (C-435/12, EU:C:2014:254, punctul 49).

19 — A se vedea cel mai recent Hotărârea Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, punctele 19, 20, 30-41, 57 și 59 și jurisprudența citată).

20 — A se vedea în special considerentul (35) al Directivei 2001/29, precum și Hotărârea Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, punctul 39).

21 — Hotărârile Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, punctul 42), Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctul 47), ACI Adam și alții (C-435/12, EU:C:2014:254, punctul 55), precum și Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, punctul 21).

22 — Astfel cum avocatul general Sharpston a arătat deja în Concluziile prezentate în cauza VG Wort și alții (C-457/11-C-460/11, EU:C:2013:34, punctul 39).

42. Aceste precizări nu sunt cu adevărat criterii de definire a celor două excepții, ci mai degrabă elemente care permit să se stabilească limitele domeniului respectiv și, prin urmare, să se determine, într-o anumită măsură, domeniul de aplicare *ratione personae* și *ratione materiae*, însă potrivit unor termeni și modalități foarte diferite.

43. Articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29, care nu este în discuție în litigiul principal, definește astfel, în esență, printr-o dublă limitare, domeniul de aplicare *ratione personae* al excepției privind copia privată. Numai persoanele fizice sunt autorizate să reproducă operele protejate prin copii private, și aceasta exclusiv pentru uz personal și în scopuri care nu sunt direct sau indirect comerciale. În consecință, compensația echitabilă pe care trebuie să o genereze, în acest temei și fără excepție, orice reproducere a unei opere protejate nu poate fi încasată decât de la persoanele fizice. Dispoziția menționată nu limitează, în schimb, cel puțin nu în mod explicit, domeniul de aplicare *ratione materiae* al excepției privind copia privată. În această privință, se limitează să precizeze că se aplică indiferent de suportul de reproducere utilizat. În realitate, astfel cum reiese din jurisprudența Curții, articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 a limitat domeniul de aplicare *ratione materiae* al excepției privind copia privată doar la reproducerile digitale.

44. Articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, singurul în discuție în litigiul principal, definește, în esență, printr-o triplă limitare, domeniul de aplicare *ratione materiae* al excepției privind reprografia și, în consecință și prin excludere, al excepției privind copia privată. Doar reproducerile pe hârtie sau pe orice suport similar realizate prin folosirea oricărui tip de tehnici fotografice sau prin orice alt proces cu efecte similare, cu excepția partiturilor muzicale, țin de excepția privind reprografia.

45. Astfel cum a arătat Curtea, chiar modul de redactare a articolului 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 face astfel o distincție între suportul reproducerii, și anume hârtia sau un suport similar, și mijlocul care este utilizat pentru realizarea acestei reproduceri, și anume orice tip de tehnici fotografice sau orice alt proces cu efecte similare [23].

46. Suportul de reproducere trebuie să fie hârtia, vizată în mod explicit, sau orice altă „suprafață care trebuie să prezinte calități similare, cu alte cuvinte, comparabile și echivalente cu cele ale hârtiei” [24], ceea ce exclude orice suport de reproducere neanalogic și, așadar, în special suporturile digitale [25].

47. Mijlocul prin care se ajunge la o reproducere pe hârtie sau pe un suport similar privește nu numai tehnica fotografică, ci și orice „alt proces cu efecte similare”, mai precis, orice alt mijloc prin care se poate ajunge la un rezultat similar celui obținut prin tehnica fotografică, cu alte cuvinte, la reprezentarea analogică a unei opere sau a altui obiect protejat [26]. Curtea a precizat astfel că excepția privind reprografia nu avea la bază tehnica utilizată, ci mai degrabă rezultatul care trebuie obținut [27].

48. Se poate deduce astfel din jurisprudența Curții că funcția de fotocopiere a imprimantelor multifuncționale, care permite reproducerea de opere protejate pe suport de hârtie, ține de excepția privind reprografia prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, în timp ce funcția de scanare, care permite reproducerea de opere protejate pe suport electronic, cu alte cuvinte, digitalizarea operelor publicate pe hârtie, ar putea ține de excepția privind copia privată prevăzută la

23 — A se vedea Hotărârea VG Wort și alții (C-457/11-C-460/11, Rep., EU:C:2013:426, punctul 64).

24 — *Ibidem*, punctul 65.

25 — *Ibidem*, punctul 67.

26 — *Ibidem*, punctul 68.

27 — *Ibidem*, punctul 69.

articolul 5 alineatul (2) litera (b) din directiva menționată. Cu toate acestea, și așa cum am arătat deja [28], acest aspect al problematicii nu intră în sfera întrebărilor preliminare adresate Curții, dat fiind că legiuitorul național nu a preconizat această ipoteză, cel puțin nu anterior reformei din 31 decembrie 2012, intrată în vigoare la 1 decembrie 2013, ulterior sesizării Curții.

49. Articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 nu conține, în schimb, nicio limitare privind calitatea persoanei care efectuează reproducerea sau scopul în care este efectuată reproducerea respectivă. În consecință, compensația echitabilă la care trebuie să dea naștere, fără excepție, orice reproducere a unei opere protejate, în temeiul excepției privind reprografia, trebuie încasată în principiu de la orice persoană care efectuează o astfel de reproducere [29].

50. Din analiza de mai sus reiese că articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 nu prevede în mod expres, și aceasta este întrebarea adresată Curții, și nici nu interzice în mod formal statelor membre care au ales să instituie excepția privind reprografia să adapteze încasarea compensației echitabile datorate pentru utilizarea imprimantelor multifuncționale în scopul reproducerii de opere protejate în funcție de scopul în care este realizată reproducerea și de calitatea persoanei care efectuează această reproducere.

51. Trebuie să se sublinieze în special că nu se poate răspunde în mod laconic la prima întrebare adresată de instanța de trimitere că o asemenea adaptare ar fi exclusă din moment ce articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, spre deosebire de articolul 5 alineatul (2) litera (b), nu distinge în funcție de calitatea persoanei care efectuează reproducerea și de scopul în care aceasta este realizată, prin aplicarea, în definitiv, a adagiului juridic potrivit căruia unde legea nu distinge, nici noi nu trebuie să distingem (*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*).

52. Prima concluzie la care ne conduce această analiză este că statele membre nu au obligația de a institui un sistem de percepere a unei redevențe, destinată finanțării compensației echitabile în temeiul excepției privind reprografia în sensul articolului 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, pe imprimantele multifuncționale și/sau pe utilizarea acestora care să fie diferențiat în funcție de calitatea persoanei care le utilizează și/sau de scopul în care sunt utilizate.

53. Cea de a doua concluzie pe care trebuie să o deducem de aici este că este totuși posibil ca statele membre să instituie un astfel de sistem diferențiat, în măsura în care compensația respectivă se raportează însă la prejudiciul suferit de titularii de drepturi ca urmare a introducerii acestei excepții, ceea ce implică faptul că o astfel de diferențiere se întemeiază pe criterii obiective, transparente și nediscriminatorii [30], astfel cum reiese mai precis din examinarea celei de a doua întrebări preliminare adresate de instanța de trimitere, efectuată mai jos.

54. Prin urmare, propunem Curții să răspundă la prima întrebare că articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că nu impune, ci permite statelor membre să instituie un sistem de percepere a unei redevențe, destinată finanțării compensației echitabile în temeiul excepției privind reprografia prevăzute de această dispoziție, pe imprimantele multifuncționale și/sau pe utilizarea acestora care să fie diferențiat în funcție de calitatea persoanei care le utilizează și/sau de scopul în care sunt utilizate, în măsura în care, pe de o parte, această compensație păstrează un raport cu prejudiciul suferit de titularii de drepturi ca urmare a introducerii acestei excepții și, pe de altă parte, o astfel de diferențiere se întemeiază pe criterii obiective, transparente și nediscriminatorii.

28 — A se vedea punctele 29-31 din prezentele concluzii.

29 — Trebuie să se arate aici că aceasta pare să fie situația în cauza principală, astfel cum reiese din explicațiile guvernului belgian.

30 — Cu privire la această cerință, a se vedea Hotărârea Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, punctele 30-41).

V – **Cu privire la stabilirea remunerațiilor forfetare și proporționale destinate finanțării compensației echitabile (a doua întrebare)**

55. Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, Curții să se pronunțe cu privire la problema dacă dispozițiile literelor (a) și (b) ale articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2001/29 trebuie interpretate în sensul că autorizează un stat membru să instituie, în vederea finanțării compensației echitabile impuse de aceste dispoziții, un sistem cu dublă remunerație, forfetară și proporțională, care prezintă caracteristicile celui în discuție în litigiul principal, având în vedere în special justul echilibru pe care statul membru trebuie să îl garanteze între interesele diferitor persoane în cauză.

56. Înainte de a încerca să răspundem la cea de a doua întrebare a instanței de trimitere, trebuie să amintim principalele caracteristici ale remunerațiilor forfetară și proporțională în discuție în litigiul principal și, ulterior, să prezentăm explicațiile furnizate de instanța de trimitere.

A – *Principalele elemente ale sistemului belgian de remunerații forfetară și proporțională*

57. Reproducerea unor opere protejate în temeiul excepției privind reprografia prevăzute la articolul 22 alineatul 1 punctul 4° din LDA oferă autorilor și editorilor [31] de opere fixate pe un suport grafic sau analog dreptul la o compensație echitabilă finanțată de o remunerație forfetară, prevăzută la articolul 59 din LDA, și de o remunerație proporțională, prevăzută la articolul 60 din LDA.

58. Remunerația forfetară se plătește de fabricantul, importatorul sau cumpărătorul intracomunitar de aparate care permit copierea unor opere protejate, cu ocazia punerii în circulație a acestor aparate pe teritoriul național. Articolul 1 din Decretul regal din 30 octombrie 1997 definește importatorul și cumpărătorul intracomunitar ca importatorii și cumpărătorii a căror activitate comercială constă în distribuirea aparatelor. Cuantumul acestei remunerații, stabilit la articolul 2 din Decretul regal din 30 octombrie 1997, depinde de viteza maximă de copiere alb-negru a aparatului în cauză. Pentru imprimantele multifuncționale de tipul celor în discuție în litigiul principal (20-39 de copii/minut), acesta este de 195,60 euro.

59. Remunerația proporțională se plătește de persoanele fizice sau juridice care realizează copii ale unor opere protejate sau, după caz, pe socoteala persoanelor fizice, de către persoanele care pun la dispoziția altora, cu titlu oneros sau gratuit, un aparat de reproducere [32], în momentul realizării copiei operei protejate [33]. Cuantumul acesteia se calculează în funcție de numărul de copii realizate cu fiecare aparat și de un tarif care variază în funcție de cooperarea debitorului la încasarea sa, stabilit la 0,0201 euro pentru fiecare copie a unei opere protejate în cazul în care debitorul a cooperat și la 0,0334 euro în cazul în care debitorul nu a cooperat [34].

31 — A treia întrebare preliminară adresată de instanța de trimitere privește tocmai această dualitate a beneficiarilor compensației echitabile.

32 — A se vedea articolul 60 din LDA, la care face trimitere articolul 1 punctul 14° din Decretul regal din 30 octombrie 1997, care definește debitorul remunerației proporționale.

33 — A se vedea articolul 15 din Decretul regal din 30 octombrie 1997.

34 — Aceste taxe sunt de 0,0251 euro și, respectiv, de 0,0151 euro pentru fiecare copie a unei opere private protejate realizată prin intermediul aparatelor utilizate de o instituție de învățământ sau de o bibliotecă publică. Pe de altă parte, acestea sunt înmulțite cu doi pentru copiile color.

60. Această cooperare este definită la articolele 10-12 din Decretul regal din 30 octombrie 1997, care distinge cooperarea standardizată, aplicabilă instituțiilor de învățământ sau bibliotecilor publice [35], de cooperarea generală, aplicabilă celorlalți debitori [36], indiferent de calitatea acestora [37], în funcție de modalități care variază pe baza criteriilor specificate la articolul 12 alineatul 3 din Decretul regal din 30 octombrie 1997.

61. Pentru a se considera că a cooperat, debitorul remunerației proporționale trebuie, în special și la modul general, să își fi îndeplinit obligațiile de depunere a declarației pentru perioada în cauză la societatea de gestionare a drepturilor și să fi plătit o sumă cu titlu provizoriu corespunzătoare numărului de copii ale unor opere protejate declarate (cooperare generală) sau numărului de copii ale unor opere protejate în funcție de o grilă standardizată (cooperare standardizată).

B – *Explicațiile instanței de trimitere*

62. Instanța de trimitere subliniază mai întâi că, potrivit jurisprudenței Curții, compensația echitabilă trebuie calculată în mod obligatoriu pe baza criteriului prejudiciului cauzat autorilor de opere protejate prin introducerea excepției. Observând totuși că Curtea a admis că simpla capacitate a aparatelor de a realiza copii este suficientă pentru a justifica aplicarea unei compensații echitabile, aceasta consideră că rămâne problema stabilirii nivelului la care este posibil să se fixeze o astfel de compensație fără a fi arbitrară.

63. Aceasta indică, pe de altă parte, că, din moment ce statele membre trebuie să ia în considerare criteriile cele mai pertinente pentru stabilirea cuantumului compensației echitabile, fără a pierde din vedere faptul că aceasta nu se poate disocia de elementele constitutive ale prejudiciului, se ridică problema posibilității sau a obligației lor de a nu prevedea nicio compensație atunci când prejudiciul este minim.

64. Examinând în continuare legislația belgiană, aceasta constată că viteza maximă de copiere alb-negru pe minut a fost luată în considerare ca fiind criteriul cel mai pertinent, iar nu destinația pentru uz privat sau comercial ori caracteristicile tehnice ale aparatului, precum diversitatea funcțiilor sale. Instanța de trimitere observă de asemenea că, în cazul în care remunerația forfetară nu poate depăși un anumit procent din preț în ceea ce privește scanerele, orice trimitere la prețul aparatelor este exclusă pentru celelalte aparate și în special pentru aparatele multifuncționale, la care se aplică cuantumul cel mai ridicat posibil.

65. Instanța de trimitere concluzionează din aceste considerații că este posibil să se ridice problema dacă, în cazul imprimantelor multifuncționale, perceperea unei remunerații forfetare, plătită de fabricanți, de importatori și de cumpărători, cumulată cu cea a unei remunerații proporționale, plătită de utilizatorii lor, nu depășește repararea prejudiciului rezultat ca urmare a utilizării acestor imprimante, în cazul în care este echitabilă și respectă justul echilibru dintre drepturile și interesele titularilor de drepturi de autor și cele ale utilizatorilor obiectelor protejate.

35 — Articolul 11 din Decretul regal din 30 octombrie 1997. Aceste instituții sunt definite la articolul 1 punctele 16° și 17° din acest decret regal.

36 — Articolul 12 din Decretul regal din 30 octombrie 1997.

37 — A se vedea explicațiile furnizate în raportul adresat Regelui, care precedă Decretul regal din 30 octombrie 1997, *Moniteur belge*, p. 29874, 29895.

C – *Analiză*

1. Cu privire la admisibilitate

66. Nu este necesar să se acorde prea multă atenție admisibilității celei de a doua întrebări preliminare, pusă în discuție de Reprobel, care nu ridică niciun fel de îndoieli. Desigur, litigiul principal privește în special producătorii de imprimante multifuncționale, care, în această calitate, sunt obligați doar la plata remunerației forfetare, iar nu a remunerației proporționale. Este evident totuși că cea de a doua întrebare a instanței de trimitere privește în același timp cele două remunerații avute în vedere în mod individual și sistemul dublei remunerații în ansamblu.

2. Cu privire la fond

67. Trebuie să începem prin a aminti că, având în vedere domeniul de aplicare al legislației naționale pertinente și pentru motivele prezentate mai sus, nu este necesară interpretarea de către Curte a dispozițiilor articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29.

68. În continuare, trebuie amintit că jurisprudența Curții referitoare la excepția privind copia privată prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 poate fi transpusă prin analogie în privința excepției de reprografie prevăzute la articolul 5 alineatul (2) litera (a) din aceeași directivă, cu respectarea dreptului fundamental la egalitate de tratament consacrat la articolul 20 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene [38].

69. Concret, reiese din jurisprudența Curții că această compensație echitabilă are ca obiect despăgubirea adecvată a titularilor drepturilor de autor pentru reproducerea, efectuată fără autorizație, a operelor lor protejate, astfel încât trebuie considerată drept contraprestația prejudiciului suferit de acești titulari care rezultă din actul de reproducere [39]. Prin urmare, aceasta trebuie în mod obligatoriu să fie calculată pe baza criteriului prejudiciului cauzat titularilor drepturilor de autor prin introducerea excepției în discuție, în speță excepția privind reprografia [40].

70. Curtea a statuat de asemenea că, în măsura în care dispozițiile Directivei 2001/29 nu reglementează în mod explicit această problemă, statele membre dispun de o largă marjă de apreciere pentru a determina forma, modalitățile de finanțare și de prelevare, precum și nivelul eventual al acestei compensații echitabile [41].

71. Revine în special statelor membre sarcina de a stabili pe teritoriul lor criteriile cele mai pertinente pentru a asigura, în limitele impuse de dreptul Uniunii, respectarea acestei directive, ținând seama de circumstanțele proprii fiecărei spețe [42]. În această privință, trebuie să se precizeze că aceasta nu implică faptul că statele membre ar fi obligate să „aleagă” dintre criterii de altfel nedeterminate pe cele care sunt cele mai pertinente, ci doar că le revine sarcina, cu respectarea obiectivelor Directivei 2001/29 și, în sens mai larg, ale dreptului Uniunii, să stabilească criteriile pe care le consideră pertinente.

38 — Hotărârea VG Wort și alții (C-457/11-C-460/11, EU:C:2013:426, punctul 73).

39 — A se vedea Hotărârile Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, punctele 39 și 40) și VG Wort și alții (C-457/11-C-460/11, EU:C:2013:426, punctul 75).

40 — A se vedea Hotărârile Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, punctul 42) și Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctul 47).

41 — A se vedea considerentul (35) al Directivei 2001/29 și Hotărârile Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, punctul 37), Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctul 20), precum și Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, punctul 20).

42 — A se vedea Hotărârea Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctele 21 și 22). A se vedea de asemenea, prin analogie, Hotărârea VEWA (C-271/10, EU:C:2011:442, punctul 35).

72. Pe de altă parte, deși dispozițiile Directivei 2001/29 nu reglementează în mod explicit nici problema debitorului compensației echitabile, astfel încât statele membre dispun de asemenea de o largă marjă de apreciere și în această privință [43], revine în principiu persoanei care a cauzat un asemenea prejudiciu, și anume persoanei care a realizat copia operei protejate fără a solicita autorizarea prealabilă a titularului de drepturi, obligația de a repara prejudiciul suferit prin finanțarea compensației echitabile care va fi plătită acestui titular [44].

73. Curtea a recunoscut totuși, pe de o parte, că putea fi dificilă în practică identificarea persoanelor care, prin actele lor de reproducere, cauzează un prejudiciu titularilor dreptului exclusiv de reproducere și obligarea acestora să îi despăgubească pe titularii respectivi [45]. Curtea a subliniat, pe de altă parte, că prejudiciul care poate decurge din fiecare utilizare în folos personal, privită individual, se poate dovedi minim și că, prin urmare, poate să nu dea naștere unei obligații de plată, astfel cum se arată în ultima teză a considerentului (35) al Directivei 2001/29 [46].

74. În consecință, Curtea a admis că statele membre puteau institui, pentru a finanța compensația echitabilă în temeiul uneia dintre excepții, o remunerație în sarcina nu a utilizatorilor de echipamente și de aparate de reproducere care efectuează reproduceri de opere protejate care cauzează un prejudiciu titularilor de drepturi, ci a persoanelor care dispun de acestea și care, în acest temei, pun respectivele echipamente, în drept sau în fapt, la dispoziția acestor utilizatori sau le furnizează un serviciu de reproducere [47].

75. Cu toate acestea, pentru a garanta justul echilibru care trebuie găsit între interesele titularilor dreptului exclusiv de reproducere și cele ale utilizatorilor de echipamente și de aparate, un astfel de sistem trebuie mai întâi să permită debitorilor să repercuteze costul acestei remunerații în prețul de punere la dispoziția utilizatorilor a acelorași echipamente și aparate sau în prețul serviciului de reproducere furnizat, astfel încât utilizatorii respectivi suportă în definitiv sarcina remunerației [48]. În continuare, acest sistem trebuie să se întemeieze pe existența unei legături necesare între aplicarea remunerației pe respectivele echipamente și aparate și pe utilizarea acestora din urmă în scopul reproducerii de opere protejate [49], ceea ce poate implica necesitatea garantării unui drept la rambursarea oricărei remunerații plătite eventual fără să fie datorată, care să fie efectiv și să nu facă restituirea excesiv de dificilă [50].

43 — A se vedea, pentru excepția privind copia privată, Hotărârile Stichting de Thuiskopie (C-462/09, EU:C:2011:397, punctul 23) și Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctul 20); pentru excepția privind reprografia, Hotărârea VG Wort și alții (C-457/11-C-460/11, EU:C:2013:426, punctul 74).

44 — A se vedea Hotărârile Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, punctele 44 și 45), Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctul 23), precum și ACI Adam și alții (C-435/12, EU:C:2014:254, punctul 51).

45 — A se vedea Hotărârile Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, punctul 46), Stichting de Thuiskopie (C-462/09, EU:C:2011:397, punctul 27), Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctul 24), precum și Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, punctul 23).

46 — A se vedea Hotărârea Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, punctul 46).

47 — A se vedea, pentru excepția privind copia privată, Hotărârile Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, punctele 46 și 50), Stichting de Thuiskopie (C-462/09, EU:C:2011:397, punctele 27 și 29), Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctul 24), precum și Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, punctele 23 și 43); pentru excepția privind reprografia, Hotărârea VG Wort și alții (C-457/11-C-460/11, EU:C:2013:426, punctul 76).

48 — A se vedea, pentru excepția privind copia privată, Hotărârile Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, punctele 46 și 49), Stichting de Thuiskopie (C-462/09, EU:C:2011:397, punctele 27 și 28), Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctele 24 și 25), precum și ACI Adam și alții (C-435/12, EU:C:2014:254, punctul 52); pentru excepția privind reprografia, Hotărârea VG Wort și alții (C-457/11-C-460/11, EU:C:2013:426, punctele 76 și 77).

49 — A se vedea, pentru excepția privind copia privată, Hotărârea Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctele 28 și 33).

50 — A se vedea Hotărârea Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctele 30-34).

76. Acestea sunt precizările în lumina cărora trebuie să se răspundă la a doua întrebare a instanței de trimitere, examinând mai întâi separat remunerația forfetară și remunerația proporțională ca atare, apoi sistemul compensației echitabile în ansamblu. Astfel, nu se poate exclude ca, privite individual, remunerația forfetară și remunerația proporțională să corespundă cerințelor amintite mai sus, dar, privite în ansamblu și în mod cumulativ, acestea să fie disproporționate și să afecteze „justul echilibru" care trebuie găsit între interesele titularilor dreptului exclusiv de reproducere și cele ale utilizatorilor de echipamente sau de aparate de reprografie.

77. În această privință, trebuie să se arate de la bun început că cele două remunerații, care sunt destinate finanțării compensației echitabile prevăzute la articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, sunt totuși rezultatul unor raționamente cu totul diferite. Remunerația forfetară, care se percepe pe echipamentele sau aparatele de reprografie, se întemeiază pe evaluarea prejudiciului potențial pe care utilizarea acestora îl poate cauza titularilor de drepturi și, așadar, pe o apreciere *ex ante* a capacității lor probabile de a cauza un astfel de prejudiciu. În schimb, remunerația proporțională, care se percepe pe reproducerile declarate ale unor opere protejate, se întemeiază pe stabilirea prejudiciului real pe care reproducerile îl cauzează titularilor de drepturi și, așadar, pe cuantificarea *ex post* a prejudiciului efectiv cauzat acestor titulari.

a) Cu privire la remunerația forfetară

78. Remunerația forfetară instituită de legislația belgiană prezintă două caracteristici principale. Pe de o parte, aceasta se plătește fie de către fabricanți, fie de către importatori, fie de către cumpărătorii de echipamente și de aparate de reprografie, inclusiv imprimantele multifuncționale în discuție în litigiul principal, în momentul punerii lor în circulație. Pe de altă parte, cuantumul acesteia este estimat în funcție de prejudiciul potențial pe care utilizarea acestor echipamente și aparate în scopul reproducerii unor opere protejate îl poate cauza titularilor de drepturi, prejudiciu evaluat la rândul său în funcție de viteza lor maximă de copiere alb-negru pe minut.

79. Prin urmare, remunerația forfetară se analizează în esență ca fiind o redevență pe comercializarea tuturor echipamentelor și aparatelor care au capacitatea de a reprografia opere protejate și care este percepută în mod indirect de la cumpărătorii acestora. Astfel, trebuie să se arate că nu se contestă că fabricanții, importatorii și cumpărătorii intracomunitari ai acestor echipamente și aparate de reprografie, desemnați ca fiind debitorii remunerației forfetare, pot repercuta cuantumul acesteia asupra prețului de vânzare cu amănuntul, astfel încât va fi întotdeauna plătită în definitiv de cumpărătorii finali, cu alte cuvinte fie persoanele care le pot utiliza pentru a reproduce, printre altele, opere protejate, fie chiar persoanele care le pun la dispoziția unor astfel de persoane în cadrul serviciilor de reprografie și care pot repercuta la rândul lor cuantumul în prețul serviciilor respective.

80. După cum au arătat guvernele belgian și austriac, se poate considera că instituirea unei astfel de remunerații forfetare este justificată de existența unor dificultăți practice obiective de a identifica persoanele care realizează reprografierea operelor protejate și de a le obliga la plata compensației echitabile.

81. În această privință, trebuie subliniat că împrejurarea că legislația belgiană prevede și o remunerație proporțională percepută pentru utilizarea efectivă a echipamentelor și a aparatelor de reprografie nu poate constitui în sine dovada că instituirea remunerației forfetare ar fi nejustificată, în sensul că aceasta ar dovedi lipsa oricăror dificultăți practice în ceea ce privește perceperea unei compensații echitabile cu privire la reprografia operelor protejate. În schimb, este diferită problema dacă dualitatea sistemului de compensație echitabilă instituit de legiuitorul belgian, cu alte cuvinte, cumularea remunerației forfetare și a remunerației proporționale, îndeplinește cerințele privind justul echilibru prevăzute de Directiva 2001/29, fapt pe care îl vom examina în cele ce urmează.

82. Este evident că remunerația forfetară stabilită de legislația belgiană trebuie să garanteze justul echilibru impus de Directiva 2001/29, fapt ce implică o triplă analiză.

83. În primul rând, acest just echilibru poate fi garantat numai în măsura în care există o legătură necesară între aplicarea remunerației forfetare pe echipamentele și aparatele de reprografie și utilizarea prezumată a acestora în scopul reproducerii unor opere protejate.

84. În speță, întrucât remunerația forfetară este percepută efectiv pe punerea în circulație a oricăror echipamente și aparate care pot fi utilizate în scopul reprografierii de opere protejate, în sensul articolului 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, trebuie să se prezume în principiu că o astfel de legătură este demonstrată. Astfel cum Curtea a avut ocazia să sublinieze în alt context, se prezumă în mod legitim că persoanele care achiziționează imprimante multifuncționale precum cele în discuție în litigiul principal beneficiază integral de ele și utilizează deci toate funcțiile îndeplinite de respectivele echipamente, așa încât simpla lor capacitate de a realiza reprografii este suficientă pentru a justifica aplicarea remunerației forfetare [51].

85. În al doilea rând, justul echilibru impus de Directiva 2001/29 implică de asemenea să se examineze dacă diferitele niveluri ale remunerației forfetare stabilite de legislația belgiană rămân în limitele impuse de dreptul Uniunii, în special de principiul proporționalității.

86. Desigur, după cum am amintit mai sus, statele membre dispun de o largă marjă de apreciere pentru a stabili, printre altele, nivelul compensației echitabile impuse în temeiul excepției privind reprografia. Marja de apreciere lăsată statelor membre nu este însă nelimitată. Acestea trebuie să utilizeze criterii pertinente, ținând cont de împrejurările specifice fiecărui caz [52], și să se asigure că exercitarea marjei lor de apreciere nu are efecte negative asupra funcționării pieței interne și nu aduce astfel atingere obiectivelor urmărite de Directiva 2001/29 [53]. În măsura în care compensația echitabilă și sistemul pe care aceasta se bazează trebuie să fie legate de prejudiciul cauzat titularilor de drepturi prin reproducerile realizate, cuantumul ei trebuie stabilit, în principiu, de autoritățile competente, ținând cont de importanța relativă a capacității echipamentului sau a aparatului de a realiza reproduceri ale unor opere protejate [54].

87. În speță, revine instanței de trimitere obligația de a examina dacă diferitele tarife stabilite prin legislația belgiană, care fac obiectul unei creșteri graduale în funcție de viteza maximă de copiere alb-negru pe minut a copiatoarelor și care, în cazul imprimantelor multifuncționale, pot atinge triplul prețului lor de vânzare cu amănuntul, păstrează un raport rezonabil de proporționalitate cu prejudiciul potențial reprezentat de comercializarea acestor aparate.

88. În această privință, este adevărat că, astfel cum a arătat guvernul belgian, criteriul vitezei maxime de copiere alb-negru pe minut a echipamentelor și a aparatelor de reprografie pe care se întemeiază diferitele tarife ale remunerației forfetare este un criteriu care, într-o anumită măsură, ține seama în mod obiectiv de capacitatea de a cauza un prejudiciu potențial a acestora din urmă. Este de asemenea adevărat că, în schimb, prețul echipamentului sau al aparatului nu este un element obiectiv de natură să țină seama de această capacitate.

51 — A se vedea, prin analogie cu punerea la dispoziția persoanelor fizice a suporturilor de înregistrare care pot servi la reproducerea de opere protejate cu titlu de copie privată, Hotărârile Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, punctele 54-56), Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctele 41 și 42), precum și Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, punctele 24 și 25).

52 — A se vedea Hotărârea Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctele 21 și 22).

53 — A se vedea în special considerentul (31) al Directivei 2001/29.

54 — A se vedea Hotărârea Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, punctele 21 și 27).

89. Nu este totuși mai puțin adevărat că prejudiciul potențial care rezultă din cumpărarea de către o persoană fizică a unei imprimante multifuncționale, precum cele în discuție în litigiul principal, pentru uz personal nu se poate compara în niciun fel cu prejudiciul potențial rezultat din cumpărarea aceleiași imprimante de către o persoană juridică, precum o bibliotecă publică, în scopul utilizării acesteia de către personalul său sau chiar, și *a fortiori*, a punerii sale la dispoziția publicului. De asemenea, la viteze de copiere comparabile, capacitatea de a cauza prejudiciu potențial a unei imprimante multifuncționale nu se poate compara în niciun fel, ținând seama tocmai de diversitatea funcțiilor și de varietatea utilizărilor sale, cu cea a unui dispozitiv special proiectat pentru producerea în masă de copii.

90. Justul echilibru impus de Directiva 2001/29, care presupune că nivelul remunerației forfetare să nu fie disociat în totalitate de elementele constitutive ale prejudiciului cauzat titularilor de drepturi[55], ar fi, așadar, în mod incontestabil mai bine garantat în cazul în care s-ar ține seama, pe lângă criteriul vitezei de copiere, de alte elemente apreciabile obiectiv, precum natura sau destinația echipamentului sau a aparatului pus în circulație, precis evocate, însă înlăturate de guvernul belgian în observațiile sale.

91. Cel puțin, evaluarea de către legiuitor a capacității de a cauza un prejudiciu potențial a echipamentelor și a aparatelor de reprografie ar trebui să se întemeieze pe alte elemente, obiective și actualizate, în special de ordin statistic, de natură să stabilească o anumită corespondență între diferitele tarife ale remunerației forfetare și importanța prejudiciului potențial propriu fiecărui tip de echipament sau de aparat.

92. În această privință, se poate observa că tariful aplicat imprimantelor multifuncționale care au capacitatea de a produce 20-39 copii alb-negru pe minut, respectiv 195,60 euro, raportat la tariful remunerației proporționale aplicat pentru fiecare copiere a unei opere protejate unei persoane care a cooperat, respectiv 0,0201 euro, ar echivala cu realizarea a aproximativ 9 731 de copii ale unor opere protejate. Or, guvernul belgian nu a furnizat nicio indicație precisă de natură să „credibilizeze” probabilitatea reală ca utilizarea de către o persoană fizică a unei imprimante multifuncționale pentru uz personal să poată cauza un prejudiciu atât de semnificativ.

93. Trebuie subliniat în speță că guvernul belgian a arătat că instituirea remunerației forfetare se întemeia pe studii prealabile de care s-a ținut seama în raportul adresat Regelui care precedă Decretul regal din 30 octombrie 1997. În speță, acest raport furnizează câteva statistici de la acea dată cu privire la diferitele tipuri de echipamente și de aparate de reprografie supuse remunerației forfetare, distingând copiatoarele, faxurile, duplicatoarele și mașinile de tipărire offset și indicând, pentru fiecare tip, numărul de aparate utilizate, prețul lor mediu de vânzare și numărul de copii care se poate realiza. Pe de altă parte, acesta precizează că „cuantumul remunerației forfetare se adaptează în funcție de utilizarea efectivă a aparatului pe piață”, în esență pe baza „informațiilor furnizate de reprezentanții producătorilor”. Această luare în considerare a utilizării aparatului se reflectă însă doar în clasificarea copiatoarelor în șapte categorii definite în funcție de viteza de copiere alb-negru pe minut.

94. Pe de altă parte, Curtea nu dispune de studiile pe care societatea de gestionare a drepturilor trebuia să le realizeze periodic, în temeiul articolului 26 alineatul 1 din Decretul regal din 30 octombrie1997, și care trebuiau să compileze anumite informații statistice precise, în special cu privire la volumul de copii ale unor opere protejate realizate și la repartizarea acestora pe sectoare de activitate.

55 — Pentru a prelua expresia utilizată de Curte în privința articolului 5 alineatul (1) din Directiva 92/100/CEE a Consiliului din 19 noiembrie 1992 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale (JO L 346, p. 61, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 120); a se vedea Hotărârea VEWA (C-271/10, EU:C:2011:442, punctul 37).

95. Cu toate acestea, revine instanței de trimitere, în orice caz, sarcina de a aprecia ansamblul circumstanțelor cauzei. Revine acesteia mai întâi sarcina de a aprecia pertinența criteriului definit de legiuitor pentru a stabili tarifele remunerației forfetare și de a acționa pe baza acestuia. În continuare, revine instanței de trimitere sarcina de a evalua dacă diferitele tarife ale remunerației forfetare pot fi considerate în mod rezonabil proporționale cu importanța prejudiciului potențial cauzat titularilor de drepturi prin punerea în circulație a imprimantelor multifuncționale în discuție în litigiul principal.

96. Justul echilibru impus de jurisprudența Curții implică, în sfârșit și în al treilea rând, să se examineze dacă remunerația forfetară trebuie să fie, în orice caz, însoțită de posibilitatea de a obține restituirea remunerației forfetare plătite eventual fără să fie datorată [56].

97. În această privință, trebuie să se observe că, până în prezent, Curtea nu a consacrat o astfel de cerință de rambursare decât într-un context particular, respectiv cel al unei redevențe prelevate cu privire la vânzarea de suporturi de reproducere în temeiul excepției privind copia privată prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29. Or, situația în discuție în litigiul principal nu poate fi asimilată în totalitate cu cea în discuție în cauza Amazon.com International Sales și alții.

98. Desigur, la fel ca suporturile de reproducere în discuție în această din urmă cauză, imprimantele multifuncționale se pretează, prin însăși natura lor, unor utilizări foarte diferite, unele dintre acestea, precum imprimarea de documente personale, fiind total străine de reprografierea operelor protejate. Prin urmare, ar fi contrar justului echilibru impus de Directiva 2001/29 să se solicite persoanelor care nu utilizează aceste imprimante multifuncționale decât în scopuri care nu țin de reproducerea unor opere protejate să plătească o astfel de remunerație.

99. Cu toate acestea, trebuie să se țină seama și de faptul că domeniul excepției privind copia privată este, așa cum s-a amintit în cadrul examinării primei întrebări preliminare, mai restrâns *ratione personae* decât cel al excepției privind reprografia. De excepția privind copia privată beneficiază doar persoanele fizice care urmăresc să realizeze copii ale unor opere protejate în scopuri private, astfel încât este relativ simplu să se instituie un sistem de redevență pentru copia privată pe toate suporturile de înregistrare însoțit de un mecanism care permite rambursarea persoanelor care depun o cerere legitimă în acest sens.

100. În schimb, reproducerea operelor protejate în temeiul excepției privind reprografia trebuie să dea naștere, în principiu, unei compensații echitabile indiferent de persoana care o efectuează. Or, astfel cum a susținut guvernul austriac, controlul utilizării imprimantelor multifuncționale în scopul reproducerii unor opere protejate la fiecare persoană, fizică sau juridică, care achiziționează astfel de imprimante întâmpină dificultăți practice considerabile care sunt tocmai cele care se află chiar la baza admisibilității unei remunerații forfetare.

101. În consecință, circumstanța că remunerația forfetară nu este însoțită de un mecanism de rambursare nu poate fi considerată în sine că aduce atingere justului echilibru impus de Directiva 2001/29. Total diferită este în schimb problema dacă lipsa unui mecanism de rambursare a remunerației forfetare persoanelor care trebuie să plătească remunerația proporțională poate aduce atingere echilibrului respectiv, problemă pe care o examinăm în continuare.

b) Cu privire la remunerația proporțională

102. Remunerația proporțională instituită de legislația belgiană se prezintă în esență ca fiind o redevență pe utilizarea sau pe exploatarea efectivă a tuturor echipamentelor și aparatelor care au capacitatea de a reprografia operele protejate, precum imprimantele multifuncționale în discuție în litigiul principal, al cărei cuantum este determinat în principiu în funcție de prejudiciul real pe care

56 — A se vedea Hotărârea Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctele 30-32).

această utilizare sau exploatare l-a cauzat efectiv titularilor de drepturi. Astfel, aceasta este fie plătită direct de cumpărătorii/utilizatorii echipamentelor și aparatelor de reprografie care efectuează reproduceri ale unor opere protejate, fie repercutată asupra acestora din urmă de către persoanele care pun astfel de echipamente și de aparate la dispoziția lor. Cuantumul acesteia este, în plus, determinat, la scadență, chiar pe baza declarațiilor utilizatorilor de echipamente și de aparate de reprografie, declarație în care se precizează numărul de copii ale unor opere protejate realizate în perioada în cauză sau se furnizează indicațiile necesare în această privință.

103. Prin urmare, se poate considera la prima vedere că, punând astfel în mod direct sau indirect remunerația proporțională în sarcina utilizatorilor de echipamente și de aparate de reprografie în mod proporțional cu reproducerile operelor protejate pe care le realizează, legislația belgiană asigură o percepere echitabilă atât pentru titularii de drepturi, cât și pentru acești utilizatori a compensației impuse de Directiva 2001/29 și respectă, așadar, cerințele privind justul echilibru prevăzute de aceasta din urmă.

104. Trebuie să se sublinieze însă că domeniul de aplicare *ratione personae* al remunerației proporționale este supus dezbaterilor între părți. Guvernul belgian susține astfel că aceasta nu se plătește de către particularii utilizatori de echipamente și de aparate de reprografie, fără a furniza totuși elementele care justifică o afirmație care nu reiese din legislația belgiană. Reprobel a confirmat la ședință că remunerația proporțională se solicita doar marilor utilizatori sau „copy shopurilor" (centrelor de copiere), cu alte cuvinte, profesioniștilor care utilizează un număr important de copii, precizând că încasarea acesteia de la particulari ar fi imposibilă, din punct de vedere practic, dar și juridic, supravegherea pe care ar implica-o afectând dreptul la respectarea vieții private. Potrivit Epson, în schimb, aceasta ar fi aplicată fără distincție în funcție de utilizator sau de finalitățile reproducerii.

105. În această privință, trebuie să se arate că nu revine Curții sarcina de a interpreta dreptul național, astfel încât sarcina de a examina acest aspect nu poate decât să fie transmisă instanței de trimitere, precizându-se că, având în vedere marja de apreciere de care dispun statele membre pentru a determina debitorii compensației echitabile, concluzia la care va ajunge în această privință ar trebui să aibă incidențe numai asupra aprecierii compatibilității cumulării remunerației forfetare și a remunerației proporționale cu cerințele Directivei 2001/29.

106. Modalitățile de stabilire a cuantumului remunerației proporționale, care variază în funcție de cooperarea utilizatorului, necesită totuși în principal atenție. Epson și Comisia subliniază în special că această cooperare nu are nicio legătură cu prejudiciul, astfel încât remunerația proporțională ar fi disproporționată și ar afecta justul echilibru impus de Directiva 2001/29.

107. În această privință, trebuie să se amintească din nou că statele membre dispun de o largă marjă de apreciere pentru a stabili atât cuantumul compensației echitabile, cât și modalitățile de prelevare a acesteia. Nu este mai puțin adevărat că diferența de tarif aplicată debitorilor remunerației proporționale, după cum aceștia cooperează sau nu cooperează la prelevarea respectivei remunerații, trebuie justificată de un criteriu obiectiv, rezonabil și proporțional cu obiectivul urmărit.

108. În speță, remunerația proporțională, care are drept obiectiv finanțarea compensației echitabile impuse de articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, se întemeiază pe stabilirea numărului de copii ale unor opere protejate considerate a fi efectuate de utilizatorii de echipamente și de aparate de reprografie într-o anumită perioadă și depinde, așadar, în sens strict de cooperarea acestora din urmă.

109. Având în vedere obiectivul său, mijloacele care pot fi puse în mod legal în aplicare în vederea atingerii obiectivului respectiv, precum și costurile pe care le poate genera această punere în aplicare, nu rezultă că adaptarea cuantumului remunerației proporționale perceput pe fiecare reproducere în funcție de cooperarea utilizatorilor respectivi este, în sine, total arbitrară sau vădit nerezonabilă.

110. Guvernul belgian nu a furnizat însă nicio explicație cu privire la elementele care pot justifica diferența între sumele aplicate – practic dublarea lor. Niciun element din LDA, nici din Decretul regal din 30 octombrie 1997, nici din raportul adresat Regelui care precedă acest decret nu urmărește să demonstreze că această diferență ar fi justificată în mod obiectiv de costurile suplimentare inerente încasării remunerației proporționale în cazul necooperării debitorului, aspect subliniat totuși de Conseil d'État în avizul său din 9 iulie 1997 privind proiectul de decret regal adoptat în cele din urmă la 30 octombrie 1997 [57].

111. Revine însă instanței de trimitere sarcina de a examina, luând în considerare explicațiile furnizate eventual de guvernul belgian, dacă această diferență de cuantum este justificată în mod obiectiv și proporțională cu obiectivul urmărit.

c) Cu privire la sistemul dublei remunerații în ansamblu

112. Rămâne de examinat problema dacă Directiva 2001/29 trebuie interpretată în sensul că se opune sistemului dublei remunerații forfetare și proporționale instituit de legiuitorul belgian. Este necesar mai precis să se examineze dacă se poate considera legitim, în raport cu cerințele justului echilibru prevăzute de Directiva 2001/29, să se perceapă, în mod cumulativ, o remunerație proporțională de la persoanele care utilizează un echipament sau un aparat de reprografie, calculată în funcție de numărul de copii ale unor opere protejate pe care acestea le-au realizat efectiv într-o anumită perioadă, și care trebuie să compenseze, așadar, prejudiciul suferit în mod real și efectiv de titularii de drepturi, în condițiile în care se consideră că aceleași persoane au plătit deja, în mod direct sau indirect, remunerația forfetară, prelevată în momentul achiziționării echipamentului sau a aparatului utilizat.

113. În această privință, trebuie să se amintească imediat că, după cum reiese din considerațiile de mai sus, este posibil, în principiu, ca statele membre, în măsura în care atât modalitățile de percepere, cât și cuantumul compensației echitabile țin de marja de apreciere care le este recunoscută, să finanțeze compensația echitabilă în temeiul excepției privind reprografia prin perceperea fie a unei remunerații forfetare, fie a unei remunerații proporționale, în măsura în care acestea nu aduc atingere justului echilibru dintre interesele titularilor dreptului exclusiv de reproducere și cele ale utilizatorilor de echipamente sau de aparate de reprografie impus de Directiva 2001/29.

114. În schimb, încasarea cumulată de la aceeași persoană a remunerației forfetare pentru achiziționarea unui echipament sau a unui aparat de reprografie și a remunerației proporționale pentru utilizarea efectivă a acestui echipament sau a acestui aparat în scopul reproducerii de opere protejate nu este, în principiu, admisibilă în raport cu cerințele justului echilibru prevăzut de Directiva 2001/29 [58].

115. Astfel, întrucât legislația belgiană prevede perceperea unei remunerații proporționale, care trebuie să corespundă prejudiciului real suferit de titularii de drepturi prin utilizarea efectivă a echipamentelor și a aparatelor de reprografie în scopul reproducerii de opere protejate, încasarea de la aceeași persoană a unei remunerații forfetare suplimentare, care corespunde prejudiciului potențial pe care comercializarea acelorași echipamente și aparate îl poate cauza titularilor de drepturi, nu poate fi considerată în principiu ca îndeplinind nivelul exigențelor privind justul echilibru impus prin Directiva 2001/29.

57 — A se vedea comentariul la articolul 6, *Moniteur belge* din 7 noiembrie 1997, p. 29910.

58 — Trebuie de altfel să se arate în această privință că guvernul belgian nu a invocat niciun element de natură să justifice în mod obiectiv faptul că doar persoanele juridice sunt obligate la plata remunerației forfetare și a remunerației proporționale cumulate, spre deosebire de persoanele fizice, care nu ar fi supuse obligației de a plăti remunerația proporțională.

116. În acest sens, deși este adevărat că, după cum s-a subliniat deja în mai multe rânduri [59], statele membre dispun de o largă marjă de apreciere pentru a stabili forma, modalitățile de finanțare și nivelul eventual al compensației echitabile impuse prin Directiva 2001/29, exercitarea puterii care le este astfel recunoscută nu este nelimitată și trebuie să garanteze, în toate situațiile, respectarea justului echilibru cerut de respectiva directivă. Legiuitorul național nu poate, în special, să exercite această putere prin încălcarea principiului nediscriminării sau în mod arbitrar. Or, impunând în anumite circumstanțe persoanelor care utilizează, în vederea reproducerii de opere protejate, echipamentele și aparatele de reprografie pe care le-au cumpărat obligația de a plăti succesiv, fără alte precauții, o remunerație forfetară și o remunerație proporțională, legiuitorul belgian afectează, fără justificare, justul echilibru pe care trebuie să îl mențină între drepturile și interesele titularilor dreptului de autor și cele ale persoanelor menționate.

117. În definitiv, această remunerație proporțională, care garantează cel mai bine justul echilibru prevăzut de Directiva 2001/29, în măsura în care aceasta este determinată în funcție de prejudiciul în principiu real suferit efectiv de titularii de drepturi, nu poate fi percepută decât cu condiția de a se stabili că cuantumul acesteia este determinat ținând seama efectiv de remunerația forfetară plătită deja sau cu condiția ca debitorul său să poată obține fie rambursarea remunerației forfetare pe care a plătit-o direct la achiziționarea echipamentului sau a aparatului de reprografie utilizat, în mod simultan sau *a posteriori*, fie deducerea cuantumului pe care l-a plătit în mod indirect în temeiul acestei remunerații forfetare.

118. Orice soluție contrară ar implica astfel aproape în mod obligatoriu ca aceeași persoană să fie chemată să finanțeze de două ori compensația echitabilă prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, ceea ce nu ar fi conform cu justul echilibru prevăzut de aceasta din urmă. Or, nu s-a pretins și niciun element din dosar nu permite Curții să constate că legislația belgiană în discuție în litigiul principal ar îndeplini una dintre aceste condiții. Revine însă instanței naționale sarcina de a efectua verificările care se impun în această privință și de a deduce concluziile care decurg de aici.

d) Concluzii

119. Considerațiile care precedă ne conduc la următoarele trei concluzii.

120. Articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că nu se opune, în principiu, unei legislații naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede, în scopul finanțării compensației echitabile datorate în temeiul excepției privind reprografia prevăzute de această dispoziție, perceperea unei remunerații forfetare pe punerea în circulație a unor echipamente și a unor aparate de reprografie de la fabricanții, de la importatorii sau de la cumpărătorii acestora, în măsura în care, în primul rând, aceasta este percepută în mod coerent și nediscriminatoriu, în al doilea rând, aceștia din urmă pot repercuta suma pe care trebuie să o plătească asupra utilizatorilor acestor echipamente și aparate și, în al treilea rând, cuantumul acestei remunerații este rezonabil în raport cu importanța prejudiciului potențial pe care punerea în circulație îl poate cauza titularilor de drepturi, fapt ce trebuie verificat de instanța de trimitere.

121. Articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că nu se opune, în principiu, unei legislații naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede, în scopul finanțării compensației echitabile datorate în temeiul excepției privind reprografia prevăzute de această dispoziție, perceperea de la persoanele fizice și juridice care utilizează echipamente și aparate de reprografie în scopul reproducerii unor opere protejate sau pe socoteala acestora de la cei care pun la dispoziția altei persoane astfel de echipamente și de aparate a unei remunerații

59 — A se vedea în special punctele 38 și 70 din prezentele concluzii.

proporționale, stabilită prin înmulțirea numărului de copii realizate cu unul sau cu mai multe tarife, în măsura în care, în primul rând, această remunerație este percepută în mod coerent și nediscriminatoriu și, în al doilea rând, diferențierea tarifelor aplicată se întemeiază pe criterii obiective, rezonabile și proporționale, fapt ce trebuie verificat de instanța de trimitere.

122. Articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că se opune unei legislații naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care impune, în scopul finanțării compensației echitabile datorate în temeiul excepției privind reprografia pe care o prevede, perceperea succesivă și cumulativă de la aceeași persoană a unei remunerații forfetare pentru achiziționarea unui echipament sau a unui aparat de reprografie și, ulterior, a unei remunerații proporționale pentru utilizarea acestuia în scopul reproducerii unor opere protejate, fără a lua în mod efectiv în considerare, în cadrul remunerației proporționale, cuantumul plătit ca remunerație forfetară sau fără a prevedea posibilitatea ca această persoană să obțină rambursarea sau deducerea remunerației forfetare plătite.

VI – **Cu privire la beneficiarii compensației (a treia întrebare)**

123. Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită Curții să stabilească dacă articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că permite statelor membre să atribuie jumătate din compensația echitabilă prevăzută de această dispoziție editorilor operelor create de autori, fără obligația editorilor de a se asigura că autorii beneficiază, chiar și indirect, de o parte din această compensație.

124. Prin articolul 2 litera (a) din aceasta, Directiva 2001/29 prevede, numai pentru autori, dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte, a operelor lor.

125. Editorii nu figurează, așadar, printre titularii dreptului exclusiv de reproducere protejat de Directiva 2001/29, spre deosebire, de exemplu, de producătorii de fonograme sau de producătorii primelor fixări ale filmelor, prevăzuți la literele (c) și, respectiv, (d) ale articolului 2 din această directivă, ale căror investiții necesare pentru a produce produse ca fonograme, filme sau produse multimedia sunt considerate semnificative și, așadar, de natură să justifice o protecție juridică adecvată [60].

126. Trebuie să se arate de asemenea că articolul 4 din Directiva 2001/29 rezervă autorilor dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice orice formă de distribuire către public, prin vânzare sau prin altă modalitate, a originalului operei sau a copiilor acestuia.

127. Prin urmare, editorii nu pot fi în principiu beneficiarii compensației echitabile în temeiul excepțiilor de la dreptul exclusiv de reproducere prevăzute la literele (a) și (b) ale articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2001/29, care trebuie plătită doar titularilor de drepturi prevăzuți la articolul 2 din directiva menționată sau de care, cel puțin, nu trebuie să beneficieze decât aceștia din urmă sau avânzii lor cauză.

128. Curtea a statuat astfel că Directiva 2001/29 nu impune statelor membre să asigure titularilor de drepturi sau avânzilor lor cauză plata în numerar în întregime a compensației echitabile și nu le interzicea nici să prevadă, în cadrul marjei largi de apreciere de care dispun, acordarea unei părți din aceeași compensație sub forma unei compensații indirecte, prin intermediul instituțiilor sociale și culturale înființate în beneficiul lor, în măsura în care beneficiază totuși în mod efectiv de aceste instituții și modalitățile lor de funcționare nu sunt discriminatorii [61].

60 — A se vedea considerentul (10) al Directivei 2001/29.

61 — A se vedea Hotărârea Amazon.com International Sales și alții (C-521/11, EU:C:2013:515, punctele 49, 50 și 53).

129. Un astfel de sistem de percepere indirectă a compensației echitabile corespunde unuia dintre obiectivele protecției juridice adecvate a drepturilor de proprietate intelectuală urmărite prin Directiva 2001/29, care este, așa cum rezultă din considerentele (10) și (11) ale acestei directive, acela de a garanta creației și producției culturale europene obținerea resurselor necesare care le permit continuarea muncii creative și artistice, precum și păstrarea autonomiei și demnității creatorilor și a artiștilor interpreți [62].

130. Editorii însă nu pot fi asimilați în niciun fel cu instituțiile sociale și culturale instituite în beneficiul autorilor și nu s-a afirmat nicidecum și nici, *a fortiori*, nu s-a demonstrat că de remunerația plătită editorilor beneficiau în ultimă instanță efectiv autorii.

131. Prin urmare, articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că se opune ca statele membre să atribuie o parte din compensația echitabilă prevăzută de această dispoziție editorilor de opere create de autori, fără obligația editorilor de a se asigura că autorii beneficiază, chiar și indirect, de această parte.

132. Cu toate acestea, conform explicațiilor furnizate de guvernul belgian și de Reprobel, remunerația care ar fi plătită editorilor ar fi o compensație *sui generis* care ar fi fost instituită de legiuitorul belgian în afara Directivei 2001/29, pentru motive specifice ale politicii culturale.

133. În această privință, trebuie să se arate, mai întâi, că guvernul belgian nu susține nicidecum că această compensație echitabilă *sui generis* intră sub incidența considerentului (36) al Directivei 2001/29 [63], că aceasta ar repara, de exemplu, prejudiciul rezultat din „acte specifice de reproducere realizate de biblioteci publice, instituții de învățământ sau muzee, sau de arhive, al căror scop nu este obținerea de avantaje comerciale sau economice directe sau indirecte”, prevăzut la articolul 5 alineatul (2) litera (c) din directiva menționată.

134. Trebuie subliniat, în continuare, că interpretarea legislației belgiene astfel susținută de Reprobel și de guvernul belgian, care nu reiese din decizia de trimitere, se întemeiază în esență pe lucrările pregătitoare ale Decretului regal din 30 octombrie 1997. Raportul adresat Regelui care precedă acest decret regal indică astfel [64], la punctul 2.1, că titularii inițiali ai dreptului la remunerație sunt autorii și editorii, autorul fiind definit la articolul 6 primul paragraf din LDA ca fiind persoana fizică care creează opera. Acest raport precizează de asemenea că, deși LDA nu definește editorul, ea îi recunoaște un drept la remunerație *ab initio*, care nu poate fi asimilat cu un drept de autor.

135. Se poate observa de asemenea că, în avizul din 9 iulie 1997 privind proiectul de decret regal adoptat în cele din urmă la 30 octombrie 1997, Conseil d'État a subliniat la rândul său doar că remunerația prevăzută la articolul 59 din LDA, datorată pentru reproducerea unor opere protejate, trebuie plătită autorilor și editorilor ale căror opere au fost efectiv reproduse și atribuită în părți egale autorilor și editorilor, conform articolului 61 al treilea paragraf din LDA.

136. Prin urmare, legiuitorul belgian ar fi instituit, prin articolele 59-61 din LDA, pe de o parte, în favoarea autorilor compensația echitabilă prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29, și, pe de altă parte, ar fi instituit în favoarea editorilor o remunerație specifică, ambele încasate simultan și în aceleași modalități.

62 — *Ibidem*, punctul 52.

63 — Acest considerent precizează că „[s]tatele membre pot să prevadă compensații echitabile pentru titularii drepturilor de asemenea atunci când aplică dispozițiile facultative cu privire la excepții și limitări care nu necesită asemenea compensații”.

64 — A se vedea titlul II – Mécanisme de la licence légale, punctul 2.1, p. 29878.

137. Având în vedere aceste afirmații, trebuie amintit că, în cadrul procedurii preliminare, nu revine Curții nici sarcina de a interpreta dreptul național nici, *a fortiori*, sarcina de a aprecia veracitatea interpretării de către un stat membru a propriului drept național. Prin urmare, revine instanței de trimitere sarcina de a stabili dacă legislația națională instituie într-adevăr o remunerație proprie editorilor, distinctă de compensația echitabilă datorată autorilor în temeiul articolului 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29.

138. Din această perspectivă, trebuie să se considere că cea de a treia întrebare a instanței de trimitere constă în problema dacă Directiva 2001/29 trebuie interpretată în sensul că se opune ca statele membre să instituie, în afara prevederilor sale, o remunerație specifică în beneficiul editorilor de opere protejate precum cea în discuție în litigiul principal.

139. Considerăm că această întrebare necesită, în principiu, un răspuns negativ, care impune totuși o precizare.

140. Astfel, Directiva 2001/29, care, după cum chiar titlul său precizează, armonizează doar anumite aspecte ale dreptului de autor și ale drepturilor conexe, nu cuprinde nicio dispoziție care s-ar opune dreptului statelor membre de a institui o remunerație specifică în favoarea editorilor, precum cea în discuție în litigiul principal, destinată compensării prejudiciului suferit de aceștia din urmă prin comercializarea și prin utilizarea echipamentelor și a aparatelor de reprografie.

141. Situația ar putea fi eventual diferită doar în ipoteza în care s-ar stabili că instituirea acestei remunerații specifice în favoarea editorilor afectează negativ compensația echitabilă datorată autorilor în temeiul Directivei 2001/29. Or, amintindu-se că statele membre dispun de o marjă largă de apreciere pentru a stabili, printre altele, cuantumul compensației echitabile prevăzute la literele (a) și (b) ale articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2001/29, trebuie să se arate că nu reiese din dosar și că nu s-a susținut că perceperea și plata remunerației proprii editorilor s-ar efectua în defavoarea compensației echitabile datorate autorilor.

142. Cu toate acestea, sarcina de a efectua verificările necesare în această privință îi revine instanței de trimitere.

143. Prin urmare, Directiva 2001/29 trebuie interpretată în sensul că nu se opune ca statele membre să instituie o remunerație specifică în favoarea editorilor, destinată să compenseze prejudiciul suferit de aceștia prin comercializarea și prin utilizarea echipamentelor și a aparatelor de reprografie, în măsura în care perceperea și plata acestei remunerații nu se efectuează în defavoarea compensației echitabile datorate autorilor în temeiul literelor (a) și (b) ale articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2001/29. Sarcina de a efectua verificările necesare în această privință revine instanței de trimitere.

VII – **Cu privire la prelevarea compensației echitabile referitoare la partituri (a patra întrebare)**

144. Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită în esență Curții să se pronunțe cu privire la aspectul dacă articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că permite statelor membre să instituie un sistem de percepere a compensației echitabile care să poată acoperi copierea partiturilor muzicale și a reproducerilor ilegale.

145. Răspunsul la această întrebare impune distincția între reprografia partiturilor muzicale și reprografia reproducerilor ilegale.

146. Astfel, mai întâi, în Hotărârea ACI Adam și alții [65], Curtea a declarat că articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 coroborat cu alineatul (5) al acestui articol trebuie interpretat în sensul că se opune unei legislații naționale care nu face distincție între situația în care sursa utilizată pentru realizarea unei reproduceri pentru uz personal este legală și cea în care această sursă este nelegală. Această hotărâre a fost confirmată de Hotărârea Copydan Båndkopi [66]. Considerăm, prin analogie și pentru aceleași motive, că articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în același sens în ceea ce privește reprografierea reproducerilor ilegale.

147. În continuare, articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 exclude în mod expres partiturile muzicale din domeniul de aplicare al excepției privind reprografia. Prin urmare, Directiva 2001/29 nu poate, pentru motive identice în esență cu cele reținute de către Curte în Hotărârea Copydan Båndkopi [67], să fie interpretat în sensul că permite statelor membre să instituie un sistem de percepere a compensației echitabile care poate acoperi copierea partiturilor muzicale.

148. Prin urmare, propunem Curții să declare că articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că se opune ca statele membre să instituie un sistem de percepere a compensației echitabile de natură să acopere copierea partiturilor muzicale și a reproducerilor ilegale.

VIII – **Concluzie**

149. În consecință, propunem Curții să răspundă la cele patru întrebări preliminare adresate de cour d'appel de Bruxelles după cum urmează:

„1) Articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională trebuie interpretat în sensul că nu impune, ci permite statelor membre să instituie un sistem de percepere a unei redevențe, destinată finanțării compensației echitabile în temeiul excepției privind reprografia prevăzute de această dispoziție, pe imprimantele multifuncționale și/sau pe utilizarea acestora care să fie diferențiat în funcție de calitatea persoanei care le utilizează și/sau de scopul în care sunt utilizate, în măsura în care, pe de o parte, această compensație păstrează un raport cu prejudiciul suferit de titularii de drepturi ca urmare a introducerii acestei excepții și, pe de altă parte, o asemenea diferențiere se întemeiază pe criterii obiective, transparente și nediscriminatorii.

2) Articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că nu se opune în principiu unei legislații naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede, în scopul finanțării compensației echitabile datorate în temeiul excepției privind reprografia prevăzute de această dispoziție:

— fie perceperea unei remunerații forfetare pe punerea în circulație a echipamentelor și a aparatelor de reprografie de la fabricanții, de la importatorii sau de la cumpărătorii acestora, în măsura în care, în primul rând, aceasta este percepută în mod coerent și nediscriminatoriu, în al doilea rând, aceștia din urmă pot repercuta cuantumul pe care trebuie să îl plătească asupra utilizatorilor acestor echipamente și aparate și, în al treilea rând, cuantumul acestei remunerații se află în mod rezonabil în raport cu importanța prejudiciului potențial pe care această punere în circulație îl poate cauza titularilor de drepturi, fapt ce trebuie verificat de instanța de trimitere;

65 — C-435/12, EU:C:2014:254, punctele 20-58.

66 — C-463/12, EU:C:2015:144, punctele 74-79.

67 — *Idem.*

— fie perceperea de la persoane fizice sau juridice care utilizează echipamente și aparate de reprografie în scopul reproducerii unor opere protejate sau pe socoteala acestora de la cei care pun la dispoziția altei persoane astfel de echipamente și de aparate a unei remunerații proporționale, determinată prin înmulțirea numărului de copii realizate cu unu sau cu mai multe tarife, în măsura în care, în primul rând, această remunerație este percepută în mod coerent și nediscriminatoriu și, în al doilea rând, diferențierea tarifelor aplicată se întemeiază pe criterii obiective, rezonabile și proporționale, fapt ce trebuie verificat de instanța de trimitere.

Articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat, în schimb, în sensul că se opune unei legislații naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care impune, în scopul finanțării compensației echitabile datorate în temeiul excepției privind reprografia pe care o prevede, perceperea succesivă și cumulativă de la aceeași persoană a unei remunerații forfetare pentru achiziționarea unui echipament sau a unui aparat de reprografie și, ulterior, a unei remunerații proporționale pentru utilizarea acestuia în scopul reproducerii unor opere protejate, fără a lua în considerare în mod efectiv, în cadrul remunerației proporționale, cuantumul plătit ca remunerație forfetară sau fără a prevedea posibilitatea ca această persoană să obțină rambursarea sau deducerea remunerației forfetare plătite.

3) Articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că se opune ca statele membre să atribuie o parte din compensația echitabilă prevăzută de această dispoziție editorilor de opere create de autori, fără obligația editorilor de a se asigura că autorii beneficiază, chiar și indirect, de această parte.

Cu toate acestea, Directiva 2001/29 trebuie interpretată în sensul că nu se opune ca statele membre să instituie o remunerație specifică în favoarea editorilor, destinată să compenseze prejudiciul suferit pe care aceștia prin comercializarea și prin utilizarea echipamentelor și a aparatelor de reprografie, în măsura în care perceperea și plata acestei remunerații nu se efectuează în defavoarea compensației echitabile datorate autorilor în temeiul literelor (a) și (b) ale articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2001/29. Sarcina de a efectua verificările necesare în această privință revine instanței de trimitere.

4) Articolul 5 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că se opune ca statele membre să instituie un sistem de percepere a compensației echitabile de natură să acopere copierea partiturilor muzicale și a reproducerilor ilegale.”